

1.12.2023

Investointituki kehitysmaille -rahoitusinstrumentti ohjeet

Rahoitusta kehitysmaiden julkisen sektorin investointeihin, joissa hyödynnetään suomalaista osaamista ja teknologiaa

Ulkoministeriö
Utrikesministeriet

Investointituki kehitysmaille -rahoitusinstrumentti ohjeet

Rahoitusta kehitysmaiden julkisen sektorin
investointeihin, joissa hyödynnetään suomalaista
osaamista ja teknologiaa

1.12.2023

Ulkoministeriö
Utrikesministeriet

ISBN 978-952-281-813-3
PDF ISBN 978-952-281-812-6

Julkaisija: Ulkoministeriö
Taitto: Grano Oy, Helsinki

SISÄLLYSLUETTELO

1. INVESTOINTITUKI KEHITYSMAILLE -RAHOITUSINSTRUMENTIN TAVOITE.....	7
2. KOHDEMAAT JA HANKKEEN TOTEUTTAJAOSAPUOLET	9
3. KEHITYSVAIKUTUKSET	11
4. RAHOITUSJÄRJESTELY	13
4.1. PIF-investointiluohto	13
4.2. PIF-rahoitustuki	13
4.3. Suomen ja kohdemaan välinen sopimus PIF-rahoituksesta	14
4.4. Finnveran ostajaluottotakuu lainalle.....	14
5. HANKKEEN SISÄLTÖ JA LAAJUUS	17
5.1. Hankkeen laajuus ja hyväksyttävät hankekustannukset	17
5.2. Hankkeeseen liittyvä käyttö- ja ylläpitokoulutus	18
5.3. Kansantaloudellisesti kannattavat mutta liiketaloudellisesti kannattamattomat investoinnit.....	18
6. INVESTOINTIHANKKEEN ARVIOINTIKRITEERIT	19
6.1. Vähimmäiskriteerit	19
6.2. Täydentävyys ja koherenssi	21
6.3. Yhteiskuntavastuu.....	21
6.4. Kohdemaan hankeomistaja.....	22
6.5. Päävastuullinen suomalainen hanketoteuttaja	23
6.6. Korruption kitkeminen	23
7. HANKESYKLI	25
7.1. Konseptipaperi.....	25
7.2. Hankesuunnitelma	26
7.3. Hankkeen toteutettavuuden arviointi	27
7.4. Hankintaprosessi	28
7.5. Kauppasopimus	28
7.6. Rahoituksen hakeminen hankintaprosessin aikana tai jälkeen	29
7.7. Rahoituspäätös	30

8. HANKKEEN TOTEUTUS.....	31
8.1. Hankkeesta raportointi	31
8.2. Hankkeen valmistuminen	32
8.3. Kehitysvaikutuksista raportointi hankkeen toteutuksen jälkeen.....	32

LIITTEET:

Liite 1. PIF –rahoituksen kohdemaat	33
Liite 2. Hankesyklin kuvaus	36
Liite 3. PIF-konseptipaperi	39
Liite 4. Hankesuunnitelma	43
Liite 5. Kehitysvaikutukset.....	48

1. INVESTOINTITUKI KEHITYSMAILLE -RAHOITUSINSTRUMENTIN TAVOITE

Investointituki kehitysmaille -rahoitusinstrumentti (*Public Sector Investment Facility*, PIF) on yksi Suomen kehityspoliittisista rahoitusinstrumenteista. Instrumentin tavoitteena on tukea kehitysmaiden julkisen sektorin investointeja, jotka ovat YK:ssa hyväksytyjen kestäväen kehityksen tavoitteiden mukaisia ja joissa hyödynnetään suomalaista osaamista ja teknologiaa. PIF -rahoituksessa on kyse rahoituslaitoksen kohdemaalle myöntämästä korkotuetusta investointiluotosta, johon liittyy korkotuen lisäksi muuta Suomen valtion kehitysyhteistyövaroista kohdemaalle myönnettävää tukea.

Tukea voidaan myöntää investointeihin, jotka kohdistuvat esimerkiksi sosiaali-, vesihuolto-, energia-, cleantech-, tai muille kehitysyhteistyökelpoisille sektoreille. Instrumentilla rahoitetaan investointeja, jotka tukevat kohdemaiden toimia kohti Agenda 2030 ja Pariisin sopimuksen -tavoitteita. PIF-instrumentilla tuettujen investointihankkeiden tulee perustua kohdemaan omiin kansallisiin kehitystarpeisiin ja investointien hankintaprosessi tapahtuu kohdemaan hankintalainsäädännön mukaisesti. Kohdemaalla on päävastuu hankkeen kokonaiskustannuksista ja rahoituksen järjestämisestä. PIF -rahoitustuella katetaan osa investoinnin ja siihen liittyvän kapasiteetin kehittämisen kustannuksista. Kehitysyhteistyö kuuluu ulkoministeriön (UM) toimialalle, mistä syystä UM vastaa rahoitustuen myöntämisestä PIF -instrumentin varoista. Suomen virallisena vientitakuulaitoksena toimiva Finnvera puolestaan vastaa ostajaluottotakuun myöntämisestä investointiluotolle.

PIF-investointiluotot kuuluvat kansainvälisesti niin sanottuihin sekaluottoihin, joissa on yhdistetty kehitysyhteistyörahoitusta ja vientiluottoja. PIF -rahoitus on sidottu kehitysapua, eli rahoitus on sidottu suomalaiseen toteuttajaan. Arvio suomalaisuusvaatimusten täyttämisestä tehdään Finnveran ostajaluottotakuupäätöksen yhteydessä. PIF -rahoituksen myöntämisestä, käytöstä ja sen valvonnasta säädetään laissa kehitysmaihin myönnettävistä korkotukiluotoista (1114/2000) ja sen nojalla annetussa asetuksessa (1253/2000). Valtion vientitakuutoimintaa sovellettavista ehdoista ja periaatteista puolestaan säädetään laissa valtion vientitakuista (422/2001).

Instrumentin toteutusta ohjaavat lisäksi taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) DAC:n (*Development Assistance Committee*) suositukset ja OECD:n vientiluottosopimus (ns. OECD-konsensus), joka on viety Euroopan Unionissa lain-tasoiseksi asiakirjaksi neuvoston ja parlamentin yhteisellä menettelyllä.

PIF-rahoitustukea myönnetään ainoastaan hankkeisiin, jotka tukevat Suomen kehityspoliittisten tavoitteiden saavuttamista. Hankkeiden tulee noudattaa Suomen kehityspoliittisia periaatteita, kuten tulosperustaisuutta, ihmisoikeusperustaisuutta ja verovastuullisuutta, sekä läpileikkaavien tavoitteiden ohjeistusta. Hankkeiden tulee lisäksi täyttää Finnveran ehdot vientiluoton takaamiseksi.¹

PIF –instrumentti on myös yksi UM:n hallinnoimista Team Finland –instrumenteista ja sen käytössä tehdään tiivistä yhteistyötä muiden Team Finland –toimijoiden kanssa.

¹ <https://um.fi/documents/35732/0/Tax+responsibility+principles+in+Finland%27s+development+cooperation+funding+to+the+private+sector.pdf/cf0cd254-c616-81a6-59dc-aec6908317df?t=1614867347967>

2. KOHDEMAAT JA HANKKEEN TOTEUTTAJAOSAPUOLET

PIF -rahoituksen kohdemaat perustuvat korkotukiluottolakiin (1114/2000) ja OECD:n vientiluottokonsensuksen antamiin kriteereihin. Kaikkien kohdemaiden arvioinnissa noudatetaan kestävä luototuksen periaatetta. Kohdemaan velkakestävyys arvioinnissa noudatetaan kansainvälisiä, mm. IMF:n suosituksia.

Korkotukiluottolain 3 § mukaan korkotukiluottoja voidaan myöntää OECD:n vuosittain sekarahoituskelpoisiksi määrittelemiä maihin. OECD:n vientiluottokonsensuksen mukaan PIF –tyyppisellä rahoituksella voidaan rahoittaa hankkeita² OECD:n vuosittain määrittelemissä vähiten kehittyneissä maissa (*Least Developed Countries, LDC*), matalan tulotason maissa (*Low-Income Countries, LIC*) sekä alemman keskitulon maissa (*Lower Middle-Income Countries, LMIC*).

Korkotukiluottolain 6 § mukaan luoton hyväksyminen korkotukiluotoksi edellyttää Finnveran vientitakuuta. Finnveran vientitakuupäätös perustuu luottoriskiarviointiin. Jos kohdemaata kuuluu vähiten kehittyneisiin ja/tai korkean velka-asteen maihin, maan osalta tehdään tarvittaessa lisäselvityksiä.

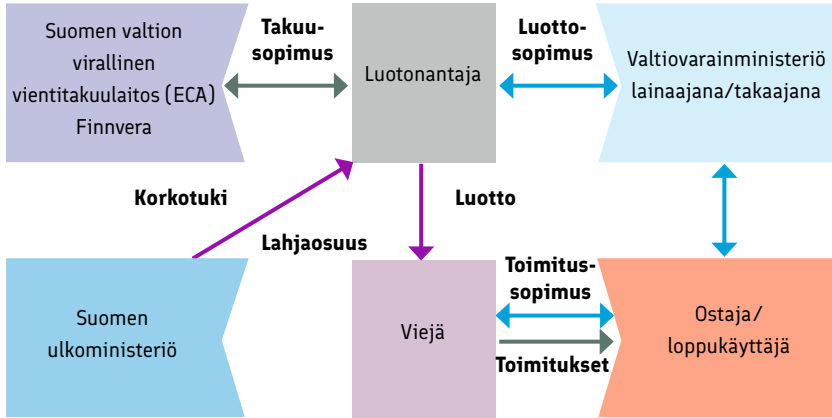
Lähtökohtaisesti rahoituskelpoiset kohdemaat on tarkistettavissa tämän ohjeen liitteestä 1 ja UM:n PIF-instrumentin verkkosivuilta, jonne ne päivitetään vuosittain³.

PIF-investointiluoton järjestää Finnveran hyväksymä rahoituslaitos (pankki). Finnvera tekee päätöksen ostajaluottotakuun myöntämisestä. Kohdemaassa investointiluoton ottajana toimii pääsääntöisesti maan valtiovarainministeriö tai keskuspankki. Varsinaisen investointihankinnan puolestaan tekee jokin muu kohdemaan julkisen sektorin organisaatio (hankeomistaja). Investoinnin toimittajana toimii Finnveran ostajaluottotakuun kriteerit täyttävä suomalainen yritys tai useampi toimija yhdessä (hanketoteuttaja). UM myöntää hankkeen toteuttamiseksi kehitys yhteistyömäärärahoista rahoitustukea. Tuella katetaan investointiluoton korot (korkotuki) sekä osa investointihankinnan kustannuksista. UM ja Finnvera seuraavat hankkeen toteutusta. Hanketoteuttaja ja hankeomistaja raportoivat hankkeen edistymisestä UM:lle hanketoteutuksen sekä toimittavat loppuraportin hankkeen valmistuttua. Hankkeen valmistumisen jälkeen hankeomistaja raportoi hankkeen kehitysvaikutuksista UM:lle.

² <https://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-standards/dac-list.htm>

³ <https://um.fi/investointituki-kehitysmaille>

Korkotukiluottojen rahoitusmenettely

Kaavio hankkeen toteuttajaosapuolista ja sopimussuhteista

3. KEHITYSVAIKUTUKSET

PIF-rahoituksella voidaan tukea hankkeita, jotka edistävät Agenda 2030:n ja Pariisin sopimuksen tavoitteiden saavuttamista hankkeiden kohdemaissa. PIF-rahoituksen erityisinä prioriteetteina ovat voimassa olevan Suomen kehityspoliittisen linjauksen määrittelemät kehityspoliittiset tavoitteet ja painopisteet.

PIF-rahoitusta saavien hankkeiden aiottu kehitysvaikutukset ja niiden toteutumisen seuranta on määriteltävä hankedokumentaatioissa **tulosohjauksen**⁴ (*Results Based Management, RBM*) yleisten periaatteiden mukaisesti. Tämä edellyttää, että hankedokumentaatioissa on kuvattu:

- **Hankkeen tulostavoitteet:** Hankkeen aikana syntyvien tuotosten (output; hyödykkeet, palvelut, pääoma) lisäksi on määriteltävä välittömät tulostavoitteet (outcome) hankkeen päättyessä sekä pitkän aikavälin tulostavoitteet (impact) vähintään kaksi vuotta hankkeen päättymisen jälkeen. Välitön ja pitkän aikavälin tulostavoite kuvaavat hankkeen aiottuja kehitysvaikutuksia sen hyödynsaajille kohdemaassa. Tulostavoitteilla on oltava hankkeen seurattavissa ja mitattavissa olevat mittarit (*indicators*) sekä määritellyt tavoitetasot ja niihin liittyvät lähtötilannetiedot (*baseline*). Osa lähtötasotiedosta ja tavoitteista voidaan määrittää hankkeen aloitusvaiheessa, jos ne eivät ole määritettävissä hanketta suunniteltaessa.
- **Seuranta- ja arviointijärjestelmä** (*Monitoring and Evaluation System*). Hankkeen tulostavoitteiden, eli kehitysvaikutusten, toteutumista on pystyttävä seuraamaan ja arvioimaan. Siksi hankedokumentaatioissa on kuvattava hankkeen seuranta- ja arviointijärjestelmä, eli kuvaus siitä miten hanke tuottaa tietoa tulostavoitteiden edistymisestä.

PIF-rahoitusta saavien hankkeiden tulostavoitteiden ja toimenpiteiden määrittelyssä on huomioitava seuraavat kehitysvaikutusten laadun näkökulmasta keskeiset tekijät:

- Hankkeen tulostavoitteet tukevat kohdemaan kansallisia kehityssuunnitelmia.
- Hankkeen tulostavoitteet edistävät Suomen kehityspoliittikan päätavoitteiden, köyhyyden poistaminen ja eriarvoisuuden vähentäminen, toteutumista.

⁴ Lisätietoa kehitysvaikutus-liitteestä 5

- Hankkeen tulostavoitteet vastaavat kohdemaan ihmisten tarpeisiin ja edistävät heidän oikeuksiaan ja/tai vahvistavat kohdemaiden valtioiden kykyä turvata ihmisoikeuksien toteutuminen.
- Mahdolliset vaikutukset ihmisoikeuksille on arvioitu osana hankkeen laajempaa riski- ja kehitysvaikutusarviota, jotta varmistetaan että hankkeella ei ole negatiivisia vaikutuksia kohdemaan väestön ihmisoikeuksien toteutumiseen.
- Hankkeella on vahva kansallinen ja paikallinen omistajuus kohdemaassa.
- Hankkeesta syntyy teknisesti, institutionaalisesti, sosiaalisesti, ympäristöllisesti ja kansantaloudellisesti kestäviä tuloksia. Lisäksi hankkeen toimeenpanossa on huomioitava keskeiset ihmisoikeusperiaatteet (osallistuminen ja inklusio; syrjimättömyys ja tasa-arvo; läpinäkyvyys ja tilivelvollisuus).
- Hankkeen suunnittelussa, toteutuksessa ja seurannassa sovelletaan Suomen kehityspolitiikan läpileikkaavien tavoitteiden (sukupuolten tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, erityisesti vammaisten henkilöiden oikeudet, sekä ilmastokestävyys ja vähäpäästöinen kehitys) sekä ihmisoikeusperustaisuutta koskevaa ohjeistusta⁵.
- Hankkeen toteutuksessa hyödynnetään kohdemaan paikallista osaamista, mikä vahvistaa rahoitetun investoinnin huoltoa, ylläpitoa ja omistajuutta.
- Hankkeen toteutuksen aikana osaamista välitetään kohdemaan hankeomistajalle erityisesti investoinnin käyttöön, ylläpitoon ja huoltoon liittyen.
- Hankkeen tulisi valmistuttuaan hyödyntää energian lähteenään uusiutuvaa energiaa, jos sellaista on paikallisesti saatavilla.

Hankedokumentaatioissa on kuvattava miten yllä mainitut laadulliset tekijät on huomioitu hankkeen suunnittelussa.

⁵ https://um.fi/publications/-/asset_publisher/TVOLgBmLyZvu/content/kehityspolitiikan-l-c3-a4pileikkaavien-tavoitteiden-ohjeistus

https://um.fi/publications/-/asset_publisher/TVOLgBmLyZvu/content/ihmisoikeusperustainen-lahestymistapa-kehitykseen-yleisohje

4. RAHOITUSJÄRJESTELY

PIF-rahoitus koostuu kohdemaalle myönnettävästä investointiluotosta ja luottoon liittyvästä rahoitustuesta.

4.1. PIF-investointiluotto

Luoton myöntää Finnveran hyväksymä suomalainen tai kansainvälinen rahoituslaitos. Suomalainen hanketoteuttaja valitsee sopivan rahoituslaitoksen niistä rahoituslaitoksista, joilla jo on olemassa oleva raamisopimus luottojen järjestämisestä tai jotka ovat valmiita tekemään erillisen luottosopimuksen kohdemaan kanssa investoinnin rahoitusjärjestelyn toteuttamiseksi. On suositeltavaa että rahoituslaitos valitaan niiden joukosta, joilla on raamisopimus, koska tällöin kaikkia luottosopimusehtoja ei tarvitse neuvotella hankekohtaisesti. Kohdemaassa investointiluoton ottajana toimii pääsääntöisesti maan valtiovarainministeriö tai keskuspankki, joka neuvotelee luottosopimuksen ehdoista ja luoton mahdollisista järjestelykustannuksista rahoituslaitoksen kanssa. UM ei osallistu näihin neuvotteluihin.

Investointiluoton laina-aika on kymmenen vuotta. Luoton takaisinmaksunaikataulussa ei ole lyhennysvapaita vuosia hankkeen valmistumisen jälkeen.

4.2. PIF-rahoitustuki

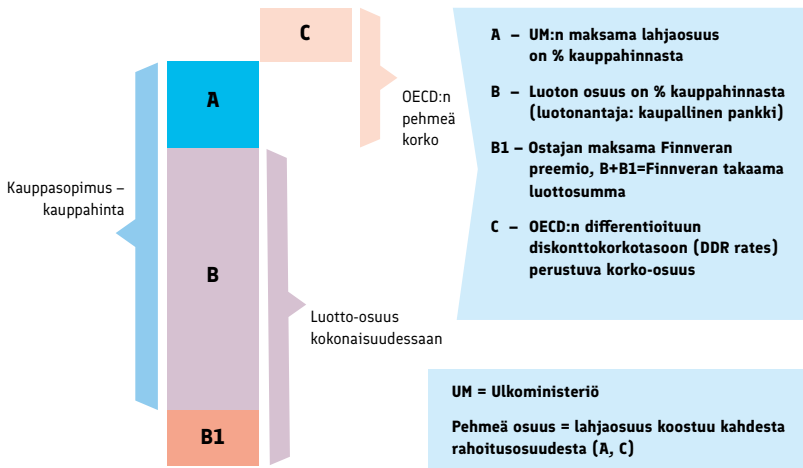
UM myöntää investointiluottoon liittyvää rahoitustukea seuraavasti:

- Investointiluoton korkojen kattamiseen, minkä ansiosta luotto on kohdemaalle nollakorkoinen (korkotuki).
- Investointihankinnan kustannusten osan kattamiseen, minkä ansiosta kohdema voi ottaa investoinnin hankintahintaa pienemmän luoton. Tuki kohdistuu sekä varsinaiseen investointiin että sitä tukevaan kapasiteetin kehittämiseen.

Rahoitustuki myönnetään siten, että OECD:n sidotun luoton kokonaislahja-astevaatimukset täyttyvät. Lahja-aste lasketaan hankkeen kauppasopimuksen ja investointiluoton koron yhteenlasketuista kustannuksista Suomen valtiolle. Lahja-asteen minimiosuus riippuu kohdemaan kehitysluokituksesta:

- Vähiten kehittyneissä maissa (LDC) lahjaosuuden on oltava vähintään 50 %
- Matalan tulotason ja alemman keskitulon maissa lahjaosuuden on oltava vähintään 35 %.

PIF-investointituen rahoitusosuudet

Rahoitustukea myönnetään vasta sen jälkeen, kun luottosopimus kohdemaan ja rahoituslaitoksen välillä on tehty.

Kohdemaan luotonsaaja aloittaa lainan nostamisen ja takaisin maksamisen hyväksytyn maksuaikataulun mukaisesti. Korkotuki maksetaan rahoituslaitokselle sinä päivänä, jona korko on rahoituslaitoksen ja kohdemaan välisen luottosopimuksen ehtojen mukaan maksettava. Korkotuen maksamisesta huolehtii UM:n puolesta valtiokonttori.

UM maksaa rahoitustuen investointihankinnan kustannusten kattamiseksi suoraan rahoituslaitokseen avatulle hankekohtaiselle pankkitilille. Hankeomistajan hyväksytyä hanketoteuttajan tavarantoimitukset ja työsuoritukset rahoituslaitos kanavoii tuen hankekohtaisen tilin kautta hankkeen kustannuksiin. Tuki maksetaan yhdessä investointilainan nostojen kanssa siten, että niiden prosentuaalinen osuus jokaisesta maksatuksesta on sama.

UM ja rahoituslaitos neuvottelevat rahoitustuen maksujärjestelystä joko hankekohtaisesti tai puitejärjestelyn kautta.

4.3. Suomen ja kohdemaan välinen sopimus PIF-rahoituksesta

PIF-rahoitustuki myönnetään kehitysyhteistyövaroista. Suomi ja kohdema sopivat PIF-rahoitukseen liittyvistä seikoista kuten rahoituksen käytöstä, seurannasta ja raportoinnista yhteistyöasiakirjalla (Memorandum of Understanding/MoU) tai yhteistyösopimuksella. MoU/sopimus voidaan tehdä joko hankekohtaisesti tai puitejärjestelynä. Voimassaoleva MoU/sopimus on edellytys sille, että UM voi myöntää hankkeelle PIF-rahoitustukea.

4.4. Finnveran ostajaluottotakuu lainalle

Suomalainen hanketoteuttaja tai investointiluoton myöntävä rahoituslaitos tekee luoton ostajaluottotakuuta koskevan hakemuksen Finnveralle. Finnvera tekee päätöksen ostajaluottotakuun myöntämisestä asetetut kriteerit täyttävälle hankkeelle. Saatuaan UM:ltä luvan Finnvera laatii PIF-hankkeesta notifikaation OECD:lle. Notifiointi on osa OECD-konsensukseen kuuluvaa menettelyä. Muilla konsensuksen jäsenmailla on nk. protestiajan (30 arkipäivää) kuluessa oikeus mm. pyytää lisätietoja hankkeesta sen korkotukiluottokelpoisuuden selvittämiseksi. Finnvera voi antaa takuutarjouksen suomalaiselle hanketoteuttajalle tai rahoituslaitokselle protestiajan jälkeen, elleivät muut konsensuksen jäsenmaat vastusta hanketta.

5. HANKKEEN SISÄLTÖ JA LAAJUUS

Investointihankkeen sisältö voi koostua sellaisista tavaroista, hyödykkeistä, työstä tai palveluista, jotka ovat PIF-instrumentin kriteerien mukaisia. Varsinaisen investoinnin lisäksi hankkeeseen tulee sisällyttää toimenpiteet, joilla varmistetaan hankkeen tulosten kestävyys. Näitä toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi investoinnin käyttöön liittyvien toiminta- ja johtamisjärjestelmien kehittäminen, johdon ja käyttöhenkilöstön koulutus sekä huoltopalveluiden ja/tai varaosahuollon järjestämisen sisällyttäminen hankkeeseen. Hankkeen asiakirjoista tulee käydä ilmi hankkeen eri osa-alueiden kuten tavaroiden, palveluiden ja teknisen tuen osuus kustannuksista.

5.1. Hankkeen laajuus ja hyväksyttävät hankekustannukset

PIF-hankkeen kauppasopimuksen suositeltava arvo on 10–30 miljoonaa euroa. Tämä sisältää sekä investoinnin että sen kestävyuden turvaamiseksi tarvittavat kapasiteetin vahvistamistoimet. Hankkeen kokonaiskustannuksista tulisi varata vähintään 10 % kapasiteetin vahvistamiseen, esimerkiksi käyttöjärjestelmien kehittämiseen, koulutukseen, varaosahuoltoon jne.

Hyväksyttäviä hankekustannuksia ovat vain ne kustannukset, jotka suoraan liittyvät hyväksytyyn hankkeen toteuttamiseen. Kustannukset tulee olla eriteltynä kauppasopimuksessa tai sen liitteissä. Hankeen kauppasopimussummasta korkeintaan 20 % voidaan käyttää rakentamiseen, sillä rakentaminen tulee pääsääntöisesti tehdä paikallisesti. PIF-rahoitusta voidaan kuitenkin käyttää esimerkiksi rakentamisen suunnitteluun ja valvontaan. Komissiomaksut hanketta valmisteleveille asiamiehille eivät saa ylittää 5 % hankkeen kokonaiskustannuksista. Komissiomaksut on eriteltävä kauppasopimuksessa.

Hankkeissa tulee olla suomalainen intressi, joka sisältyy Finnveran ehtoihin vientiluoton takaamisesta. Käytännössä tämä yleensä tarkoittaa, että vähintään kolmasosa PIF-hankkeen kauppasopimussummasta tulee olla suomalaista teknologiaa ja/ tai asiantuntijatyötä. Lisäksi kauppasopimus tulee tehdä Suomeen rekisteröidyn yrityksen kanssa.

On kuitenkin suositeltavaa, että erityisesti kohdemaan kapasiteettia hyödynnetään ja että paikallisia hankintoja tehdään, kun se on hankkeen toteuttamisen kannalta järkevää.

5.2. Hankkeeseen liittyvä käyttö- ja ylläpitokoulutus

PIF-rahoituksella tuettavan investoinnin käytön ja ylläpidon edellyttämä käyttöorganisaation kapasiteetin vahvistaminen on huomioitava jo alustavassa suunnittelussa. Hankesuunnitelmassa (*Project Document / Feasibility Study*) on kuvattava tarvittavat järjestelmien kehittämis- ja koulutustoimenpiteet. Näille on myös varattava riittävä panostus. Tyypillisesti riittävänä pidetään 5–10 % investoinnin kokonaiskustannuksista. Kehittämis- ja koulutustoimenpiteet tulee sisällyttää osaksi kauppasopimusta. Investoinnin käyttöorganisaation kapasiteetin vahvistamiseen liittyvän koulutuksen järjestämisessä voidaan hyödyntää eri organisaatioita joko kohdemaasta, Suomesta tai muista maista. Organisaation kapasiteettia voidaan joissakin tapauksissa vahvistaa myös kohdemaissa toteutettavien muiden kehitysyhteistyörahoitteisten hankkeiden kautta, kuten Suomen rahoittamat kahdenväliset hankkeet, instituutioiden yhteistyöhankkeet (IKI) ja kansalaisjärjestöhankkeet. Tällöin ne eivät ole osa PIF -hankkeen kauppasopimusta. PIF-kauppasopimuksen ulkopuolisten hankkeiden suunnittelusta, rahoituksesta ja ohjauksesta vastaa käytettävästä hanketyypistä vastaava ulkoministeriön yksikkö.

5.3. Kansantaloudellisesti kannattavat mutta liiketaloudellisesti kannattamattomat investoinnit

PIF-instrumentilla voidaan tukea sellaisia kohdemaan julkisen sektorin hankkeita, jotka ovat kansantaloudellisesti kannattavia ja jotka edistävät kohdemaan sosiaalista, ympäristöllistä ja taloudellista kestävää kehitystä. OECD:n sääntöjen mukaan hanke ei kuitenkaan saa olla liiketaloudellisesti kannattava. Liiketaloudellinen kannattavuus tarkoittaa, että kohdemaan luotonsaaja pystyy suoraan itse ansaitsemaan investointihankkeen myötä niin paljon enemmän kuin aikaisemmin, että se voi maksaa itse hankkeen kasvattamalla tuloillaan kaupallisen luoton korot ja lyhenykset. Hankesuunnitelman arvioinnin (*Appraisal*) yhteydessä tehdään kaupallisen kannattamattomuuden arvio. Finnvera tarkistaa, että arvio on tehty ennen kuin se tekee takuupäätöksen. Finnvera arvioi sitä, onko kohdemaan luotonsaaja kykenevä maksamaan luoton takaisin. Näissäkin hankkeissa on tärkeää, että käytön aikaiset kustannukset saadaan katetuksi kestävällä tavalla.

6. INVESTOINTIHANKKEEN ARVIOINTIKRITEERIT

PIF-rahoitustukea myönnetään ainoastaan hankkeisiin, jotka tukevat Suomen kehityspoliittisten tavoitteiden saavuttamista. Hankkeiden tulee noudattaa Suomen kehityspoliittisia periaatteita, kuten tulosperustaisuutta, ihmisoikeusperustaisuutta ja verovastuullisuutta sekä läpileikkaavien tavoitteiden ohjeistusta. Hankkeiden tulee lisäksi täyttää Finnveran ehdot vientiluoton takaamiseksi. Kaikkien kriteerien ei tarvitse vielä täytyä hankkeen valmistelun alkuvaiheessa, mutta ennen UM:n rahoituspäätöstä alla esitettyjen kriteerien tulee täytyä.

6.1. Vähimmäiskriteerit

PIF –rahoitusta myönnetään ainoastaan seuraavat kriteerit täyttävillä hankkeilla:

- Hankkeen sisällön tulee olla OECD DAC -luokituksen mukainen. (Kts. Liite 1. PIF-rahoituksen kohdemaat)
- Hankkeen tulee täyttää OECD:n julkisesti tuettuja vientiluottoja koskevat periaatteet (OECD-konsensus), eli sen tulee täyttää OECD:n ehdot maan ja riittävän lahja-asteen osalta.
- Hankkeen tulee olla kaupallisesti kannattamaton.
- Kohdemaan tulee olla PIF-instrumentin kohdemaata, eli vähiten kehittynyt (LDC), matalan tulotason (LIC) tai alemman keskitulotason (LMIC) maa OECD:n voimassa olevan maaluokituksen mukaan.
- Kohdemaan tulee olla Finnveralle takuukelpoinen ja luotonsaajan tulee olla luottokelpoinen.
- Hankkeessa tulee olla tehty hankesuunnitelma. Suunnitelman tulee kattaa mahdollisimman hyvin PIF-instrumentin toteutettavuussuunnitelman ohjeiden sisältö.
- Hankkeissa tulee lähtökohtaisesti olla tehtynä ympäristö- ja sosiaalivaikutustenarviointi (ESIA), joka on vastaava kuin Maailmanpankkiryhmään kuuluvan Kansainvälinen rahoitusyhtiön (IFC) standardeissa vaaditaan⁶. Hankkeen tulee minimoida vaikutusten arvioinnin perusteella mahdollisesti esille nousseet kielteiset vaikutukset ympäristöön ja yhteiskuntaan.

⁶ <http://www.ifc.org/performancestandards>

- Hankkeella ei saa olla kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia, eikä hanke saa olla ihmisoikeussokea perustuen ulkoministeriön toimintaohjeeseen ihmisoikeusperusteisen lähestymistavan toimenpanosta Suomen kehityspolitiikassa⁷. Hankedokumentaation osana on tehtävä (YK:n liike-elämää ja ihmisoikeuksia koskevien periaatteiden mukainen) ihmisoikeusvaikutusarvio.⁸
- Hankkeen ja sitä toteuttavan yrityksen tulee noudattaa hyvän hallinnon, verovastuullisuuden, avoimuuden ja korruption vastaisen toiminnan periaatteita. Hanketta toteuttavan yrityksen tulee noudattaa Suomen kehitysyhteistyörahautukselle asetettuja verovastuullisuusperiaatteita.
- Hankkeella ei saa olla kielteisiä vaikutuksia tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen eikä ilmastoon. Hankkeessa on laadittu läpileikkaavien tavoitteiden ohjeen mukaiset riski- ja vaikutusarviot. Nämä voivat olla osa ESIAA.
- Hankedokumentaatioissa tulee kuvata hankkeen tulostavoitteet sekä hankkeessa käytettävä seuranta- ja arviointijärjestelmä (*Monitoring and Evaluation System*).
- Hankedokumentaation osana on hankeomistajan esittämä hankkeen toteutukseen liittyvän kauppasopimuksen valvontavastuuketju.
- Hankkeilla tulee olla selkeä hankkeen toteutuksen jälkeinen käyttö- ja ylläpitosuunnitelma, ml. tähän liittyvä kustannusarvio.
- Hankedokumentaation osana esitetty toteuttavan yrityksen toiminnassa oleva yhteiskuntavastuulinjaus ja yrityksen viimeisin yhteiskuntavastuuraportti jos sellainen on.
- Hankedokumentaation osana esitetty toteuttavan yrityksen toiminnassa oleva veropolitiikka tai -strategia ja yrityksen viimeisin verojalanjälkiraportti jos sellainen on, ja se ei sisälly erikseen liitettyihin yhteiskuntalinjaukseen ja/tai -raporttiin.
- Hankkeella tulee olla Finnveran hyväksymä rahoittajapankki.
- Hankkeella pitää olla riittävä, Finnveran hyväksymä, suomalainen hankesisältö ja tämän hankesisällön tulee tuoda lisäarvoa kohdemaalle.
- Hanke ei saa olla EU:n direktiivin (EU) 2015/849 vastainen⁹ (rahanpesu ja terrorismin rahoitus).

⁷ https://um.fi/publications/-/asset_publisher/TV0LgBmLyZvu/content/ihmisoiikeusperustainen-lahestymistapa-kehitykseen-yleisohje

⁸ Human Rights Based Approach in Finland's Development Cooperation, Guidance note, 2015 ja United Nations Guiding Principles on Human Rights (<http://business-humanrights.org/en/un-guiding-principles>)

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L0849&from=FI>

6.2. Täydentävyys ja koherenssi

PIF-instrumentin tarkoituksena on tukea kohdemaan investointeja ja siten täydentää Suomen muita kehitysyhteistyön tukikanavia. Sen tavoitteena on tuoda lisäarvoa kohdemaan hankeomistajalle sellaisissa hankkeissa, joita ei yleensä voitaisi rahoittaa kaupallisella luotolla eikä niihin olisi käytettävissä myöskään puhdasta lahja-apua. PIF-rahoituksella toteutettu hanke voi olla myös osahanke suuremmasta investointikokonaisuudesta, jossa hankeomistaja vastaa osasta rahoitusta omarahoituksellaan ja/tai osan rahoituksesta tullessa esimerkiksi kansainväliseltä kehityspankilta. PIF-rahoituksella rahoitettavalla osahankkeella tulee kuitenkin olla oma erillinen hankintapäätös, luottosopimus ja ostajaluottotakuu.

PIF-hankkeilla kannustetaan, milloin mahdollista, luomaan synergiaa muun Suomen rahoittaman toiminnan kanssa. Muita kehitysyhteistyöinstrumentteja ovat esim. instituutioiden välisen yhteistyön instrumentti (IKI-instrumentti), Developing Markets Platform (DevPlat), liikekumppanuusohjelma Finnpartnership, Finnfund ja Afrikan alueellinen energia- ja ympäristökumppanuusohjelma, EEP Africa. Suomen kehitysyhteistyön kumppanimaissa toteutetaan Suomen hallituksen rahoittamia hankkeita ja ohjelmia. PIF-hankkeiden kehittäminen on kuitenkin mahdollista kaikissa haun edellytykset täyttävissä maissa (liite 1).

6.3. Yhteiskuntavastuu

Kestävän kehityksen rahoituksessa UM:n toiminta perustuu ihmisoikeusperustaiseen lähtökohtaan. Tässä toiminnassa ohjeena toimivat YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet (*United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights*), joissa on veloitteita sekä valtioille että yrityksille. Hankkeen toimijoilta (hankeomistaja ja hanketta toteuttava yritys) edellytetään ympäristö- ja yhteiskuntavastuullista toimintaa, joka sisältää mm. hankkeen riskien ja vaikutusten huomioinnin ympäristöön, yhteiskuntaan laajemmin sekä ihmisoikeuksiin liittyen. Hankkeen toimijoiden odotetaan ennaltaehkäisevän ja minivoivan mahdolliset negatiiviset ympäristö- ja yhteiskunnalliset vaikutukset. Ihmisoikeusperustainen lähestymistapa edellyttää, että hankkeesta tehdään lisäksi joko erillinen ihmisoikeusvaikutusarvio tai sisällytetään ihmisoikeusvaikutusarvio osaksi ympäristö- ja sosiaalivaikutusten arviointia. Lisäksi hankeomistajalla odotetaan olevan käytössä YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden mukainen mekanismi, jolla hankkeen toteutuksen aikana mahdollisesti ilmeneviä kielteisiä vaikutuksia voidaan tuoda tietoon ja käsiteltäväksi.

Hanketta toteuttavan yrityksen edellytetään noudattavan hyvään hallintoon, verovastuullisuuteen, avoimuuteen ja korruption vastaiseen toimintaan liittyviä periaatteita. Yrityksen tulee olla sitoutunut OECD:n toimintaohjeisiin monikansallisille yrityksille, jotka käsittelevät vastuullista yritystoimintaa liittyen mm. työntekijöiden olosuhteisiin, verojen maksuun, kuluttajiin, korruption vastaisiin toimiin ja ympäristöön¹⁰. Lisäksi verovastuullisuuden osalta yrityksen tulee noudattaa Suomen kehitys yhteistyörahoitukselle asetettuja verovastuullisuusperiaatteita. Yrityksen sitoutumisen yhteiskuntavastuulliseen toimintatapaan tulee näkyä yrityksen toimintaa ohjaavissa periaatteissa. Yrityksen yhteiskuntavastuuohjelman tulee sisältää kansainvälisesti tunnustettuja yhteiskuntavastuuasioita, joista esimerkkejä löytyy mm. ISO 26000- yhteiskuntavastuuoppaasta ja kansainvälisen yhteiskuntavastuun raportointiin liittyvän aloitteen *Global Reporting Initiative* (GRI) verkkosivuilta¹¹. Lisäksi suomalaiset yritykset voivat tutustua vastuulliseen liiketoiminnan ohjeistukseen Suomen työ- ja elinkeinoministeriön verkkosivuilla.¹²

6.4. Kohdemaan hankeomistaja

Kohdemaan hankeomistajan tulee täyttää seuraavat ehdot ennen kuin UM voi tehdä PIF-hankkeesta myönteisen rahoituspäätöksen:

- Hankeomistaja on sitoutunut Suomen kehitys yhteistyövarojen vastuulliseen käyttöön. Suomen ja kohdemaan on sovittava PIF –rahoituksesta yhteistyöasiakirjalla tai yhteistyösopimuksella.
- Hankeomistajalla tulee olla riittävästi kapasiteettia ja osaamista uskottavalla tavalla vastata hankkeen toteuttamisesta, ml. sujuvasta hallinnoinnista sekä mahdollisesta omaan rakentamiseen tai asentamiseen liittyvästä työstä.

¹⁰ Toimintaohjeet englanniksi <http://www.oecd.org/corporate/mne/> ja suomeksi <http://tem.fi/documents/1410877/2870803/OECDn+toimintaohjeet+monikansallisille+yrityksille.pdf/2e3aa906-8cd6-4151-b24f-1588c079dda4>

¹¹ <https://www.globalreporting.org>

¹² <http://tem.fi/yhteiskuntavastuun-ohjeet-ja-periaatteet>

6.5. Päävastuullinen suomalainen hanketoteuttaja

Päävastuullisen suomalaisen hanketoteuttajan tulee täyttää seuraavat ehdot ennen kuin UM voi tehdä PIF -hankkeesta myönteisen rahoituspäätöksen:

- Hanketoteuttaja on Suomessa rekisteröity yritys.
- Hanketoteuttajalla on toiminnallinen, YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden mukainen yhteiskuntavastuulinjaus.
- Hanketoteuttajalla on aiempaa kokemusta samansisältöisten ja saman kokoluokan hankkeiden toteuttamisesta tai voi muulla tavalla osoittaa hankkeen menestyksekkään toteuttamisen edellyttämää kokeneisuutta ja osaamista.
- Hanketoteuttajalla on riittävä kapasiteetti toteuttaa hanke vastuullisesti haasteellisessa ympäristössä kohdemaan lainsäädäntö huomioon ottaen, ml. työntekijöiden oikeudet, ympäristölainsäädäntö sekä tarvittavien verojen suorittaminen. Mikäli kohdemaan lainsäädäntö ei vastaa kansainvälisiä vaatimuksia, esimerkiksi kansainvälinen ihmisoikeusnormisto tai IFC:n / Maailmanpankin turvalausekkeet ympäristö- ja sosiaalisten vaikutusten osalta, pitää hanketoteuttajan täyttää kansainvälisen normiston ja standardien mukaiset vaatimukset.
- Hanketoteuttaja on hoitanut verovelvoitteensa ja noudattaa Suomen kehitysyhteistyörahoitukselle asetettuja verovastuullisuusperiaatteita.

6.6. Korruption kitkeminen

Kohdemaan hankeomistajan, suomalaisenhanketoteuttajan sekä mahdollisten alihankintojen toimittajien tulee noudattaa OECD:n Kansainvälisissä liikesuhteissa tapahtuvan ulkomaisiin virkamiehiin kohdistuvan lahjonnan torjuntaa koskevan yleissopimuksen (SopS 14/1999) sekä YK:n korruption vastaisen yleissopimuksen (SopS 58/2006) ehtoja.

7. HANKESYKLI

Kohdemaan tarvitsema investointi voi kehittyä PIF-instrumentilla tuettavaksi hankkeeksi usealla eri tavalla. Perusedellytys PIF-rahoitukselle on kuitenkin kohdemaan vahva omistajuus hankkeeseen, mikä ilmenee hankkeen korkeana priorisointina. Aktiivisia, hanketta kehittäviä osapuolia voivat olla kohdemaan keskushallinto, kohdemaan hankeomistaja, kehitysvaikutuksia edistävän ratkaisun tarjoamisesta kiinnostunut yritys ja/tai hankkeen rahoittamisesta kiinnostunut rahoituslaitos. Työstäessään hanketta PIF-rahoitteiseksi, hankkeen valmistelijat voivat pyytää alustavia arvioita ja näkemyksiä hankkeen kehittämiseen ja määrittelyyn UM:ltä ja Finnveralta. Finnvera kommentoi mm. ostajaluottotakuukelpoisuutta ja OECD:n sidotun avun ehtoja OECD -konsensukseen liittyen.

UM pyrkii PIF-rahoitustuen kriteerit mahdollisesti täyttävien hankesuunnitelmien esille seuloamiseen niin aikaisessa vaiheessa kuin mahdollista antamalla hankkeen valmistelijoille jo esivalmisteluvaiheessa näkemyksensä siitä, kuinka hyvin hanke vaikuttaisi soveltuvan PIF-instrumentin varoista rahoitettavaksi. Hankkeen valmisteluun kuluu hanketta kehittävän tahon varoja ja on kaikkien osapuolten edun mukaista, että esivalmisteluvaiheesta edetään vain sellaisten hankkeiden kanssa, joilla on hyvät mahdollisuudet toteutua.

UM pyrkii siihen että PIF-hankkeen valmisteluun esivalmisteluvaiheesta rahoituspäätökseen tekemiseen kuluu korkeintaan 1–2 vuotta. Hankevalmistelun nopeuteen vaikuttaa erityisesti kohdemaan hankeomistajan valmius toteuttaa hankkeen valmistelu ja hankintaprosessi. Hankesyklin päävaiheet ja arvioitu kesto on esitetty liitteessä 2.

7.1. Konseptipaperi

Hankkeen alustava idea ja perustiedot voidaan esivalmisteluvaiheessa esittää laatimalla hankkeesta konseptipaperi. Konseptipaperin lähettäminen tarjoaa mahdollisuuden hakea jo hankkeen perustietojen perusteella lausunnon UM:ltä hankkeen soveltuvuudesta PIF -rahoitettavaksi.

UM ilmoittaa verkkosivuillaan vuosittain ajankohdat, jota ennen saapuneet konseptipaperit käsitellään UM:n palautetta varten. Lausunnoissaan UM ottaa kantaa edellisessä kappaleessa määriteltyihin PIF-rahoitustuen arviointikriteereihin. Jos hanke konseptipaperin perusteella täyttää tai näyttäisi olevan edellytykset täyttämään

PIF-rahoitustuen kriteerit, UM ilmoittaa sen jättäjälle siitä kirjallisesti. Jos hanke ei UM:n arvion mukaan ole lähellä PIF-kriteerien täyttämistä, konseptipaperin jättäjälle annetaan kirjallinen palaute tästä. Lausunnossa todetaan hankkeen kannalta myönteiset PIF –kriteerit ja ne kriteerit, joiden valossa hankkeella voi olla ongelmia menestyä PIF-rahoituksen myöntöprosessissa. UM:n lausunto pyritään lähettämään konseptipaperin jättäjälle kahden kuukauden sisällä siitä, kun lausuntokierros on sulkeutunut.

Konseptipaperin voi toimittaa esimerkiksi hanketta valmisteleva kohdemaan julkisen sektorin toimija (kuten potentiaalinen luotonsaaja tai hankeomistaja), hankkeen toteuttamisesta kiinnostunut suomalainen yritys, kohdemassa tai kolmannessa maassa toimiva yritys tai hankkeen rahoittamisesta kiinnostunut rahoituslaitos. Konseptipaperin malli on esitetty liitteessä 3 ja se toimitetaan joko UM:lle tai Suomen suurlähetystölle kohdemaassa. Konseptipaperin liitteenä tulee olla kohdemaan luotonottajan (valtiovarainministeriö tai keskuspankki) tai linjaministeriön tai vastaavan kirje, jossa ilmaistaan alustava kiinnostus hyödyntää PIF-rahoitustukea hankkeeseen.

Mikäli konseptipaperin jättäjä pyytää, voi UM ilmoittaa valmisteilla olevasta hankkeesta Team Finland -verkoston kautta suomalaisille yrityksille. Valmisteilla olevasta hankkeesta tiedottaminen voi parantaa mahdollisuuksia saada parasta mahdollista suomalaista osaamista ja teknologiaa valmisteltavaan investointiin.

UM:n lopullinen PIF-rahoituspäätös tehdään vasta, kun kohdemaan hankeomistaja ja hanketoteuttaja ovat tehneet kauppasopimuksen hankkeen toteuttamisesta ja kohdemaan lainanottaja ja ETA-alueelle rekisteröity liikepankki ovat allekirjoittaneet lainasopimuksen.

7.2. Hankesuunnitelma

Kohdemaan viranomaistahon (esimerkiksi hankeomistaja tai luotonsaaja) tulee toimittaa UM:lle tai Suomen suurlähetystölle kohdemaassa hankesuunnitelma, jonka toteuttamiseksi se toivoo tukea Suomelta. Hankesuunnitelmana voi olla esimerkiksi investointihankkeesta tehty projektidokumentti (*Project Document*) tai toteutettavuusselvitys (*Feasibility Study*). Hankesuunnitelman perusmalli on liitteenä 4. Hankesuunnitelma voi olla myös kohdemaan kansallisen mallin tai kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten hyväksymän mallin mukainen. Siinä tulee kuitenkin mahdollisimman kattavasti käsitellä ne asiat, jotka esitellään sekä konseptipaperin

(liite 3) ja hankesuunnitelman (liite 4) perusmalleissa. Hankesuunnitelman tulee täyttää PIF:n vähimmäiskriteerit ja kuvata selkeästi hankkeen tulostavoitteet.

Ulkoministeriö voi tukea hankkeiden ympäristö- ja sosiaaliaselvitysten (ESIA), ihmisoikeusarvion ja kehitysvaikutusindikaattorien laadinnassa. Tuki on käytössä uusille PIF-jatkovalmisteluun valituille yrityksille/hankeomistajille tai hankkeille, jotka eivät ilman tukea etene ulkopuolisen arvion (appraisal) jälkeen. Tuki annetaan konsulttipalveluna. Lisäksi Finnpartnership’stä voi hakea rahallista hankevalmistelutukea sen jälkeen, kun PIF-konsepti on valittu jatkokehittelyyn.

7.3. Hankkeen toteutettavuuden arviointi

UM vastaa hankkeen toteutettavuuden arvioinnista yhdessä Finnveran kanssa. Hankkeen toteutettavuuden arvioinnissa tärkeimpänä on kohdemaan toimittama hankesuunnitelma, mutta arvioinnissa otetaan huomioon myös investointihankkeen laajempi kokonaisuus. Arvioinnin aikana UM voi tarpeen mukaan käyttää ulkopuolisen, vaitiolovelvollisen konsultin tukea.

Jos sekä UM että Finnvera arvioivat, että investointihanke vaikuttaa lähtökohtaisesti rahoituskelpoiselta, niin UM teettää hankkeesta perusteellisen ulkopuolisen arvioinnin, joka tehdään kappaleen 6 kriteerien mukaisesti. Arvioinnissa tarkastellaan kokonaisvaltaisesti hankkeen toteutettavuutta ja PIF-kriteerien täyttymistä, ml. onko investointihanke kansantaloudellisesti tai liiketaloudellisesti kannattava. Arviointi sisältää myös seuraavien asioiden tarkistamisen: hankkeen ihmisoikeusperustaisuuden varmistamiseen liittyvä selvitys (due diligence), hankkeeseen liittyvät verojärjestelyt sekä hanketta toteuttavan yrityksen toiminnan verovastuullisuus. Tulosten kestävyysarviointi on oleellinen osa arviointia.

Arvioinnin seurauksena hankkeeseen voi tulla parannusehdotuksia esimerkiksi hankkeen kehitysvaikutuksiin, ihmisoikeusperustaisuuteen, läpileikkaavien tavoitteiden toteutumiseen ja/tai investoinnin kestävyteen liittyen. Mahdolliset arvioinnin suositukset pyritään toimittamaan hankeomistajalle 90 päivän sisällä hankesuunnitelman vastaanottamisesta. Jos hankeomistaja aikoo sisällyttää suositukset hankesuunnitelmaan ja tarjousasiakirjoihin, sen tulee ilmoittaa aikeistaan kirjallisesti UM:lle sekä toimittaa arvioinnin perusteella päivitetty investointihankkeen toteutusta ja sisältöä kuvaavat asiakirjat. UM:n sisäinen laaturyhmä arvioi päivitetyn investointihankkeen toteutettavuuden. UM pyrkii ilmoittamaan laaturyhmän arvion hankkeen toteutettavuudesta 60 päivän sisällä päivitysten vastaanottamisesta.

UM:n kirjallinen ilmoitus siitä, että UM:n laaturyhmä arvioi hankkeen täyttävän PIF-kriteerit, on osoitus siitä, että UM on lähtökohtaisesti valmis tukemaan kyseistä investointihanketta PIF-rahoituksella. UM:n osalta kyse ei kuitenkaan vielä ole sitovasta päätöksestä rahoittaa hanketta. Kirjallisen ilmoituksen tarkoitus on, että hankeomistaja voi käynnistää hankintaprosessin valmistelun.

7.4. Hankintaprosessi

Hankeomistaja vastaa investointihankinnan tekemisestä, ml. tarjouspyyntöasiakirjojen laatiminen, tarjousten arviointi, hankintapäätöksen tekeminen sopimusneuvottelut ja sopimuksen tekeminen. Hankeomistaja valitsee hanketoteuttajan kohdemaan lainsäädäntöä noudattaen joko suomalaisille yrityksille suunnatulla tarjouskilpailulla tai suorilla neuvotteluilla yhden tai useamman tarjoajan kesken, jos kohdemaan lainsäädäntö sen sallii. Jos hankeomistajan kanssa on ennalta sovittu, UM:llä on oikeus nimittää puolueeton asiantuntija olemaan läsnä tarjousasiakirjojen avaamisessa. Asiantuntija ei kuitenkaan osallistu tarjousten arviointiin.

Jos toimittajaa ei valita tarjouskilpailun kautta, ulkoministeriö arvioi lopullisen rahoituspäätöksen yhteydessä, että toimitushinnat vastaavat maailmanmarkkinahintoja ja ettei kehitysyhteistyövaroista annettava tuki vääristä kehitykseen sisäisiä markkinoita.

Hankkeen taustalla voi olla myös hankeomistajan järjestämä kansainvälinen tarjouskilpailu, johon suomalainen yritys on osallistunut ja jonka se on voittanut. Tällöin PIF-rahoitus on voinut olla ehdollinen osa voittanutta tarjousta.

7.5. Kauppasopimus

Hankintapäätöksen jälkeen hankeomistaja neuvottelee kauppasopimuksesta voittaneen suomalaisen tarjoajan kanssa. Kauppasopimus tehdään ehdollisena siten, että se tulee voimaan, jos UM tekee myönteisen rahoituspäätöksen. UM ei ole kauppasopimuksen osapuoli eikä osallistu sitä koskeviin neuvotteluihin.

Kauppasopimuksen tulee pohjautua kansainvälisesti tunnustettuihin sopimuskäytäntöihin, joista esimerkkeinä Maailmanpankin hankinta-asiakirja ja sopimuskokonaisuus (*Standard Bidding Document & Procurement of Works*)¹³ sekä suunnittelualan kansainvälisen konsulttijärjestön FIDIC:n sopimukset (*Conditions of Contract for Construction Multilateral Development Bank Harmonised Ed. Version 3: June 2010*)¹⁴.

Osapuolten tulee kauppasopimuksessa sopia myös paikallisten verojen maksamisesta sekä hankkeen toimituksen takuusta ja takuuajakaisten mahdollisten putteiden korjaamisesta. Suomalaisen tarjoajan ei tule kauppasopimusneuvotteluissa pyrkiä saavuttamaan kilpailua vääristäviä veroetuja, joita ei ole saatavilla muille tarjoajille vastaavassa tilanteessa tai joista ei ole sovittu PIF-puitesopimuksessa. Sopimuksessa on myös tärkeää huomioida kuinka mahdolliset hankesisältöön tai aikatauluun liittyvät päivitykset tehdään.

Hankeomistajalla tulee olla selkeä hankkeen toteutukseen liittyvä kauppasopimuksen valvontavastuuketju organisaationsa sisällä. Hankeomistajan tulee toimittaa tämä UM:lle samalla kun se toimittaa kauppasopimuksen ja sen liitteet UM:n rahoituspäätöksen tekemistä varten.

7.6. Rahoituksen hakeminen hankintaprosessin aikana tai jälkeen

Kohdemaan luotonsaaja voi esittää hanketta PIF-rahoitettavaksi myös hankintaprosessin ollessa käynnissä tai hankintaprosessin jälkeen. Tällaisessa tapauksessa kohdemaan tulee toimittaa UM:lle tarvittava hankedokumentaatio, jotta hankkeen PIF-rahoituskelpoisuus voidaan arvioida. UM vastaa hankkeen toteutettavuuden arvioinnista yhdessä Finnveran kanssa. Jos hankintaprosessi on jo tehty, sen arviointia varten saatetaan pyytää lisäselvityksiä. Hankeomistajan on tärkeää huomioida, että UM:n ja Finnveran tarvitseman hankedokumentaation kokoamiseen ja sen jälkeen arvion tekemiseen voi kestää useita kuukausia.

¹³ <http://documents.worldbank.org/curated/en/458841468739545677/pdf/multi-page.pdf>

¹⁴ <http://fidic.org/books/construction-contract-mdb-harmonised-ed-version-3-june-2010-harmonised-red-book>

7.7. Rahoituspäätös

UM päättää kaupp- ja luottosopimuksen tekemisen jälkeen siitä, myöntääkö se hankkeelle PIF-rahoitusta. Kauppasopimus ja sen sisältö arvioidaan sisällöllisesti niin, että se vastaa vähimmäiskriteereitä ja UM:n puoltaman hankesuunnitelman sisältöä. Rahoitustukea saavalla hankkeella pitää myös olla Finnveran voimassa oleva myönteinen ostajaluottotakuupäätös.

Mikäli toimittajaa ei valita tarjouskilpailun kautta, ulkoministeriö tarkistaa, että toimitushinnat vastaavat maailmanmarkkinahintoja ja että kehitysyhteistyövaroista annettava tuki ei vääristä paikallista kilpailutilannetta. Jos suomalainen hanketoiteuttaja on vaihtunut tai sen omistussuhteissa on tapahtunut merkittäviä muutoksia hankkeen valmistelun alkuvaiheen jälkeen, ulkoministeriö tarkastuttaa hanketoteuttajan verovastuullisuuden uudelleen.

UM ilmoittaa rahoituspäätöksestään kirjallisesti hankeomistajalle, Finnveralle, rahoituslaitokselle ja hanketoteuttajalle.

8. HANKKEEN TOTEUTUS

Hankeomistajalla on päävastuu hankkeen toteuttamisesta. Hankkeen toteuttajayritys vastaa toteutuksesta kauppasopimuksessa sovituin sisällön ja toteutusaikataulun mukaisesti.

Hankeomistajan ja toteuttajayrityksen tulee kauppasopimuksessa sopia myös siitä, kuinka mahdolliset hankkeen sisällölliset muutokset, hankkeen aikataulumuutokset tai mahdolliset hankkeen toteutukseen liittyvät erimielisyydet käsitellään. UM ei ole osapuoli kauppasopimuksessa eikä siten osapuoli mahdollisissa toteutukseen liittyvissä erimielisyyksissä.

Rahoituslaitos sopii yhdessä hankeomistajan ja toteuttajayrityksen kanssa hankkeen maksuaikataulusta. Rahoituslaitoksen tulee toimittaa hankkeen maksuaikataulu ennen hankkeen alkua UM:lle ja valtiokonttorille. Mikäli hankkeen maksuaikataulu muuttuu, tulee rahoituslaitoksen toimittaa päivitetty maksuaikataulu.

Mikäli rahoituslaitoksen myöntämän luoton nostoaika pitenee, niin rahoituslaitoksen on otettava yhteyttä Finnveraan nostoajan pidennyksen hyväksymistä varten.

8.1. Hankkeesta raportointi

Korkotukiluottolain (1114/2000) 8 § mukaan UM:n on valvottava, että korkotukiluotto käytetään luoton hyväksymisestä korkotukiluotoksi annetussa päätöksessä määrättyyn tarkoitukseen. Saman lain 9 § mukaan luottolaitoksen tulee sisällyttää korkotukiluottoa koskevaan sopimukseen ehto, jonka mukaan luottolaitos on oikeutettu irtisanomaan korkotukiluoton, jos luoton saaja ei täytä sille luottosopimuksessa asetettuja velvoitteita.

Hankeomistajan ja hanketta toteuttavan yrityksen tulee raportoida hankkeen toteutuksen etenemisestä UM:lle puolen vuoden välein. Raportoinnista tulee käydä ilmi, kuinka hanke etenee suhteessa hankkeen toteutettavuussuunnitelmassa esitettyihin tulostavoitteisiin. Raportista tulee käydä ilmi hankkeen eteneminen sille hankesuunnitelmassa asetettuja tuotos- tulos- ja vaikutustavoitteita vasten, hankkeen toteutuksen tilanne, hankkeen odotettavissa oleva valmistumisaika, hankkeen maksatusten tilanne sekä toteutuneet tai odotettavissa olevat riskit. Hankkeeseen liittyvistä maksetuista veroista ja veronluonteisista maksuista tulee raportoida osana

tulosraportointia. Tiedoista tulee eritellä vähintään yhteisövero muista veroista. Mikäli hankkeen toteutusaikataulu muuttuu, tulee hankeomistajan ja hanketta toteuttavan yrityksen ilmoittaa muutoksista UM:lle.

Hankkeelle rahoituksen järjestävän rahoituslaitoksen tulee raportoida hankkeen maksatusten etenemisestä UM:lle ja valtiokonttorille puolen vuoden välein. Mikäli hankkeen maksuaikataulu muuttuu, tulee rahoituslaitoksen toimittaa päivitetty maksuaikataulu. Jos rahoituslaitoksen myöntämän luoton nostoaika pitenee, rahoituslaitoksen on otettava yhteyttä Finnveraan nostoajan pidennyksen hyväksymistä varten.

UM voi tarvittaessa tehdä itse tai teettää ulkopuolisilla asiantuntijoilla hankkeen toteuttamiseen liittyviä arviointoja ja selvityksiä.

8.2. Hankkeen valmistuminen

Hankkeen valmistuttua sekä hankeomistaja että hanketta toteuttava yritys toimittavat loppuraportin UM:lle. Loppuraportin tulee sisältää arvio hankkeen toteutumisesta suhteessa toteutettavuussuunnitelmassa esitettyihin tulostavoitteisiin, arvio hankkeen tulosten kestävydestä sekä hankkeen toteutuksen jälkeinen käyttö- ja ylläpitosuunnitelma, ml. tähän liittyvä kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma. Hankkeen toimituksen liittyvästä mahdollisesta takuusta tulee huolehtia kauppasopimuksen mukaisesti.

8.3. Kehitysvaikutuksista raportointi hankkeen toteutuksen jälkeen

Hankeomistaja on velvollinen raportoimaan hankkeen toiminnallisuudesta kaksi vuotta hankkeen valmistumisen jälkeen. Raportin tulee sisältää arvio hankkeen kehitysvaikutuksista suhteessa toteutettavuussuunnitelmassa esitettyihin tulostavoitteisiin. Raportissa tulee arvioida hankkeen vaikutuksia köyhyyden poistamiseen ja eriarvoisuuden vähentämiseen. Lisäksi raportissa tulee tarkastella hankkeen vaikutuksia läpileikkaaviin tavoitteisiin sekä ihmisoikeuksiin. Raportissa tulee olla arvio hankkeen tulosten kestävydestä sekä hankkeen toteutuksen jälkeinen käyttö- ja ylläpitosuunnitelma, ml. tähän liittyvä kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma. Tämän raportin perusteella UM voi erikseen tehdä itse tai teettää ulkopuolisilla asiantuntijoilla hankkeen kehitysvaikutuksiin ja kestävyteen liittyvän jälkievaluoinnin.

Liite 1. PIF –rahoituksen kohdemaat¹⁵

Ryhmä 1: 35%

Finnvera voi 1.12.2023 voimassa olevan takuupolitiikkansa mukaisesti harkita vientitakuun myöntämistä PIF-luotoille seuraaviin alemman keskitulon maihin. Nämä maat täyttävät OECD:n ehdot sidottujen vientiluottojen kohdemaina. OECD:n edellyttämä lahja-aste näissä maissa on 35 % (ryhmä 1).

Bolivia
Filippiinit
Honduras
Indonesia¹⁶
Intia
Kenia
Marokko
Norsunluurannikko
Uzbekistan
Vietnam

¹⁵ Finnvera pidättää oikeuden muutoksiin

¹⁶ Tied Aid -kelpoisuus poistuu todennäköisesti 7/2024. Hanke tulee notifioida OECD:lle ennen 7/2024 ja toteutus aloittaa ennen 7/2026.

Ryhmä 2: 50%

Seuraaviin vähiten kehittyneihin (Least Developed Countries, LDC) maihin voidaan harkita vientitakuiden myöntämistä PIF-luotoille. Näissä maissa OECD:n edellyttämä lahja-aste on 50 % (ryhmä 2).

Bangladesh
Benin
Lesotho
Nepal
Ruanda
Senegal
Tansania
Uganda

Ryhmä 3: Tapauskohtainen harkinta

Finnvera myöntää vientitakuita pitkille luottoajoille alla lueteltuihin maihin **tietyissä poikkeustapauksissa** (ryhmä 3). Poikkeustapauksen voi muodostaa esim. osallistuminen kansainvälisen kehityspankin rahoittamaan hankekokonaisuuteen:

Algeria 35%
Angola 50%
Bhutan 50%
Egypti 35%
El Salvador 35%¹⁷
Itä-Timor 50%
Kambodža 50%
Kamerun 35%
Moldova 35%
Mongolia 35%
Nigeria 35%
Papua-Uusi-Guinea 35%
Tunisia 35%
Ukraina 35%

¹⁷ Tied Aid -kelpoisuus poistuu todennäköisesti 7/2024. Hanke tulee notifioida OECD:lle ennen 7/2024 ja toteutus alottaa ennen 7/2026.

Ryhmä 4 ei myönnetä takuita

Seuraaviin OECD:n tied-aid –kriteerit täyttäviin maihin ei myönnetä pitkän maksuajan vientitakuita korkean luottoriskin johdosta (Ryhmä 4). Afganistan, Burundi, Burkina Faso, Djibouti, Eritrea, Etelä-Sudan, Gambia, Guinea, Guinea-Bissau, Haiti, Jemen, Keski-Afrikan tasavalta, Kirgisia, Kongon demokraattinen tasavalta (Kinshasa), Kongon tasavalta (Brazzaville), Korean kansantasavalta, Liberia, Madagasgar, Malawi, Mali, Mauritania, Mosambik, Myanmar, Niger, Sambia, Sierra Leone, Somalia, Sudan, Syyria, Tadžikistan, Togo, Tšad, Zimbabwe, Ghana, Sri Lanka, Eswatini, Nicaragua, Pakistan ja Laos. Ulkoministeriö julkaisee Ukrainaa koskevat rahoitusehdot vuoden 2024 aikana.

Liite 2. Hankesyklin kuvaus

Kohdemaalla tulee olla vahva omistajuus hankkeeseen, joten hankesyklin kesto riippuu pääsääntöisesti kohdemaan hankeomistajan aikataulusta ja resursseista valmistella hanketta. Hankesyklin aikana UM:n rooli on antaa palautetta ja ohjeistusta hankeomistajan valmistelemiin dokumentteihin hankkeen edetessä kohti PIF-rahoitustukea. UM konsultoi tarvittaessa Finnveraa. Suomalaisen yrityksen ja hankkeen rahoittamisesta kiinnostuneen rahoituslaitokseen tulee olla ostajaluottotakuuseen liittyvissä asioissa suoraan yhteydessä Finnveraan.

UM pyrkii mahdollisesti PIF –kelpoisten hankehakemusten esille seulomiseen niin aikaisessa vaiheessa kuin mahdollista. Hankkeen valmisteluun kuluu hanketta kehittävä tahon varoja ja on kaikkien osapuolten edussa, että konseptipaperivaiheesta edetään vain sellaisten hankkeiden kanssa, joilla on hyvät mahdollisuudet toteutua. Joka vuosi UM määrittelee ajankohdat, mitä ennen saapuneet konseptipaperit käsitellään UM:n lausuntoa varten. Lausunnossa UM ottaa kantaa kaikkiin investointituen arviointikriteereihin. Lisäksi UM arvioi budjettikehysten riittävyttä hankkeen toteuttamiseen. UM:n lopullinen PIF-rahoituspäätös tehdään kuitenkin vasta, kun kohdemaan hankeomistaja on tehnyt hankintapäätöksen ja kauppasopimuksen hankkeen toteuttamisesta ja lainasopimus on tehty. Lisäksi Suomen ja kohdemaan välillä tulee olla voimassa MoU/sopimus PIF-rahoituksesta.

Alla on kuvattu pelkistetysti hankesyklin eri vaiheita. UM:n rooli eri vaiheissa on kuvattu näissä ohjeissa. Osa hankesyklin vaiheiden asioista voi tapahtua samanaikaisesti. On mahdollista että UM saa tietää hankkeesta vasta esim. hankintaprosessivaiheessa. UM pyrkii siihen, että PIF-hankkeen valmisteluun kuluu korkeintaan 1,5–2,5 vuotta, mutta hankeomistajan valmistelukapasiteetista johtuen tähän voi mennä kauemminkin.

1. Valmisteluvaihe:

- Kohdemaan investointitarpeen identifiointi
- Konseptipaperin valmistelu
- Kohdemaan ja rahoituslaitoksen alustavat neuvottelut luottosopimuksesta
- Finnveran ja rahoituslaitosten / suomalaisten yritysten alustava keskustelu ostajaluottotakuuhakemuksesta

2. Lausuntovaihe, kesto 2 kuukautta:
 - Konseptipaperin lähettäminen UM:lle
 - UM:n ja Finnveran sisäinen lausuntokierros
 - UM:n kirjallinen lausunto konseptipaperista

3. Suunnitteluvaihe, UM:n käsittelyn kesto arvioilta 12 kuukautta:
 - Hanke-suunnitelman laatiminen
 - Hanke-suunnitelman lähettäminen UM:lle
 - Hanke-suunnitelman sisäinen arvio UM:ssä
 - UM:n teettämä ulkoinen arvio toteutettavuusselvityksestä
 - Hankeomistajan päivitykset toteutettavuusselvitykseen ja lähettäminen UM:ään
 - UM:n laaturyhmän käsittely ja kirjallinen ilmoitus hankeomistajalle
 - UM:n ja rahoituslaitoksen alustavat neuvottelut UM:n tuen kanavoimisesta hankkeelle

4. Hankintaprosessi, kesto arvioilta 6–9 kuukautta:
 - Hankeomistaja valmistee hankintadokumentit
 - Kohdemaalla aloittaa suorahankintaneuvottelut / julkaisee tarjouskilpailun. UM vastaa tarjouskilpailun ilmoittamisesta suomalaisille yrityksille Team Finland -verkoston kautta
 - Kohdemaalla arvioi tarjoukset ja tekee hankintapäätöksen
 - Kohdemaalla vastaa sopimusneuvotteluista ja tekee ehdollisen kauppasopimuksen
 - Finnvera tekee ostajaluottopäätöksen hankkeelle ja ilmoittaa siitä UM:lle
 - Kohdemaalla ja rahoituslaitos tekevät luottosopimuksen hankkeen rahoittamiseksi
 - Hankeomistaja toimittaa kauppasopimuksen liitteineen UM:n tarkistettavaksi

5. Hankkeen rahoituspäätös, kesto arviolta 1 kuukausi:
 - UM tarkistaa kauppasopimuksen sisällön käyttäen tarvittaessa ulkopuolista asiantuntijaa
 - UM tekee rahoituspäätöksen hankkeen tukemisesta ja ilmoittaa siitä kirjallisesti hankeomistajalle, Finnveralle, rahoituslaitokselle ja hanketoteuttajalle

6. Toteutusvaihe, kesto arvioilta 2–3 vuotta:
 - Hankeomistaja ja hanketoteuttaja vastaavat hankkeen toteutuksesta
 - Hankeomistaja ja hanketoteuttaja raportoivat hanketoteutuksesta UM:lle puolen vuoden välein
 - Rahoituslaitos ja kohdemaalla vaihtavat tietoja keskenään luottosopimuksen mukaisesti

- Rahoituslaitos raportoi UM:lle säännöllisesti maksuaikataulun mukaisista tili-tapahtumista
 - Hankkeen valmistumisen jälkeen hankeomistaja ja hanketoteuttaja toimittavat UM:lle loppuraportin
7. Hankkeen toteutuksen jälkeinen seurantavaihe, kesto arviolta 2–5 vuotta:
- Hankeomistaja ja hanketoteuttaja vastaavat toteutuksen jälkeisen takuuajan toimenpiteistä kauppasopimuksessa sovitun mukaisesti
 - Hankeomistaja raportoi UM:lle hankkeen kehitysvaikutuksista kaksi vuotta hankkeen valmistumisen jälkeen
 - UM voi erikseen tehdä itse tai teettää ulkopuolisilla asiantuntijoilla hankkeen kehitysvaikutuksiin ja kestävytyteen liittyvän jälkievaluoinnin. Evaluoinnissa tulisi myös tarkastella, miten hankkeella on onnistuttu (tai ei) edistämään UM:n omia kehityspoliittisia tavoitteita ja linjauksia (erityisesti ihmisoikeusperustaisuus ja läpileikkaavat tavoitteet).
8. Vientiluoton takaisinmaksu, kesto 10 vuotta toteutuksen jälkeen:
- Hankkeen päätymisen jälkeen ei ole lyhennysvapaata laina-aikaa
 - Hankeomistaja maksaa lainan takaisin sitä myöntäneelle rahoituslaitokselle
 - UM maksaa lainan korot rahoituslaitokselle valtiokonttorin kautta

Liite 3. PIF-konseptipaperi

Konseptipaperin voi jättää investointihanketta valmisteleva kohdemaan julkisen sektorin toimija, hankinnan toteuttamisesta kiinnostunut yritys tai hankinnan rahoittamisesta kiinnostunut rahoituslaitos. Konseptipaperissa tulisi olla esitettyinä mahdollisimman paljon tässä mallissa esitetyistä tiedoista. Konseptipaperin pituus tulisi olla 2–5 sivua sekä mahdolliset liitteet. Konseptipaperi tulee toimittaa mahdollisine liitteineen sähköpostiosoitteeseen PIF.UM@gov.fi.

<p>Etusivu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Suunnitellun hankkeen nimi • Hankkeen kohdema • Hankkeen osapuolet, jos tiedossa: <ul style="list-style-type: none"> ○ Kohdemaan hankeomistaja ○ Kohdemaan luotonsaaja ○ Suomalainen päävastuullinen toteuttaja ○ Luottosopimuksen järjestävä rahoituslaitos • Hankkeen toimiala • Alustava hankkeen kokonaiskustannus ja alustava PIF-rahoituksen osuus • Konseptipaperin jättäjän yhteystiedot ja suunniteltu rooli hankkeessa • Konseptipaperin päiväys
<p>Kohdemaan hankeomistajan tiedot</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lyhyt kuvaus organisaatiosta • Kokemus vastaavan tyyppisistä tai kokoisista hankkeista • Kokemus kansainvälisellä rahoituksella toteutetuista hankkeista • Yhteystiedot

<p>Hankkeen lyhyt kuvaus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Miten investointitarve on syntynyt? Mikä organisaatio on identifioinut investointitarpeen? • Onko hankkeella kohdemaan viranomaisten priorisointi? Keiden? • Hankkeen mahdolliset aiemmat vaiheet; <ul style="list-style-type: none"> ○ Suunnittelun aiemmat vaiheet ○ Aiempi toteutus ○ Hanketta tukevan infrastruktuurin tilanne • Kuuluuko hanke johonkin kohdemaan kansalliseen kehitysohjelmaan tai laajempaan investointikokonaisuuteen, jota esimerkiksi kehitysrahoituslaitos rahoittaa? • Minkä kehitystavoitteen toteutumista hanke edistää (YK:n kestävän kehityksen tavoitteet, Suomen kehityspolitiikan tavoitteet) ja miten? • Hankkeen tulostavoitteet <ul style="list-style-type: none"> ○ PIF-rahoitettavan hankkeen konkreettinen sisältö, ja alustavat tulostavoitteet (output, outcome, impact) ○ Investoinnin lyhyt kuvaus ○ Kuvaus hankkeen kohdealueesta ○ Mitä muuta hankkeeseen kuuluu, esimerkiksi hankeomistajan organisaation kehittäminen • Budjetti <ul style="list-style-type: none"> ○ Kokonaisrahoitus ○ PIF-rahoitus • Toteutuksen suunniteltu aikataulu, jaettuna tärkeimpiin hankevaiheisiin
<p>Alustava suunnitelma hankkeen toteutuksen jälkeisen käytön ja huollon järjestämisestä</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Toimenpiteet, jotka tarvitaan pitkäaikaisen käytön ja kunnossapidon kestävyuden varmistamiseksi <ul style="list-style-type: none"> ○ Organisaatio, johtamisen ja toimintamallien vahvistaminen ○ Käyttö- ja kunnossapitohenkilöstön koulutus ○ Varaosahuollon varmistaminen ○ Yllä olevien toimenpiteiden vaatimat resurssit ja rahoitus

**Ihmisoikeus-
perustaisuus ja
läpileikkaavat
tavoitteet**

- Keitä ovat hankkeen hyödynsaajat? Kuuluuko hyödynsaajiin haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä? Suunnitellaanko tulostietoa kerättävän iän, sukupuolen ja vammaisuuden mukaan? Mistä muista väestöryhmistä dataa suunnitellaan kerättävän?
- Onko hankkeessa arvioitu sen oletettuja vaikutuksia hankkeen hyödynsaajiin sekä laajemmin ihmisoikeuksien toteutumiseen, sukupuolten tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen ja vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumiseen?
- Onko arvioissa noussut esiin mahdollisia ihmisoikeuksien toteutumiseen, sukupuolten tasa-arvoon, haavoittuvassa asemassa olevien tilanteeseen ja vammaisten henkilöiden oikeuksiin haitallisesti vaikuttavia tekijöitä/riskejä ja miten näihin on vastattu?
- Miten keskeisimmät UM:n noudattamat ihmisoikeusperiaatteet (osallistuminen ja inklusio; syrjimättömyys ja tasa-arvo; tilivelvollisuus ja läpinäkyvyys) otetaan huomioon hankkeen toteutuksessa? Onko hankkeella mahdollisuutta edistää ihmisoikeuksien toteutumista, sukupuolten tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta tai vammaisinklusiota? Miten? Onko hankkeessa toimia, joilla edistetään vammaisille henkilöille esteettömyyttä ja saavutettavuutta?
- Onko hankkeen ympäristö- ja ilmastovaikutukset arvioitu? Miten? Voidaanko mahdolliset haitalliset vaikutukset välttää tai niitä lieventää?
- Onko varmistettu, etteivät ilmastonmuutoksesta tai ympäristön tilan heikkenemisestä johtuvat riskit ja vaikutukset uhkaa hankkeen toteutettavuutta ja kestävyttä?
- Edistääkö hanke vähäpäästöisten, ilmastokestävien sekä ympäristön kannalta kestävien ratkaisujen käyttöönottoa? Miten?

Kohdemaan luotonsaajan tiedot	<ul style="list-style-type: none"> • Lyhyt kuvaus organisaatiosta • Kokemus vastaavan tyyppisen rahoitusinstrumentin käyttämisestä esimerkiksi kehityspankkien rahoittamista hankkeista • Yhteystiedot
Lisäksi jos jo tiedossa	<ul style="list-style-type: none"> • Mahdollinen suomalainen toimittaja / toimittajat • Kuvaus suomalaisesta osaamisesta ja teknologiasta, jota on tarkoitus hyödyntää hankkeessa. • Suomalaisen yritysten aiempi kokemus samansuuruisista projekteista ja / tai kansainvälisistä projekteista • Finnveran hyväksymä rahoituslaitos, joka on valmis järjestämään rahoituksen kohdemaan luotonsaajalle • Kuvaus muista kumppaniorganisaatioista, niiden rooli hankkeessa ja yhteystiedot.
Liitteet	<ul style="list-style-type: none"> • Tukikirje hanketta kehittäväältä linjaministeriöltä. Kirjeen tulee sisältää seuraavat tiedot: hankkeen nimi ja lyhyt kuvaus, mihin kohdemaan kansalliseen ohjelmaan tai laajempaan investointikokonaisuuteen hanke kuuluu ja linjaministeriön tietoisuus siitä, että PIF-rahoitus koostuu lahjaosuudesta ja korkotuetusta luotosta. • Hankkeesta mahdollisesti jo tehty hankesuunnitelma ja/tai toteutettavuusselvitys • Muita hankkeesta jo tehtyjä selvityksiä. • Hankeyrityksen yhteiskuntavastuulinjaus ja yrityksen viimeisin yhteiskuntavastuuraportti, jos sellainen on. • Hankeyrityksen toiminnassa oleva veropolitiikka tai -strategia ja yrityksen viimeisin verojalanjälkiraportti, jos sellainen on ja se ei sisälly erikseen liitettyihin yhteiskuntalinjaukseen ja/tai -raporttiin.

Liite 4. Hankesuunnitelma

Kohdemaan viranomaistahon (esimerkiksi hankeomistaja tai luotonsaaja) tulee toimittaa UM:lle tai Suomen suurlähetystölle hankesuunnitelma, johon se toivoo tukea Suomelta. Hankesuunnitelmassa tulisi olla esitettynä mahdollisimman paljon tässä mallissa esitetyistä tiedoista, sen tulee mahdollisimman hyvin täyttää PIF:n vähimmäiskriteerit ja kuvata selkeästi hankkeen tulostavoitteet. Hankesuunnitelman tulee sisältää samoja tietoja kuin konseptipaperin, mutta huomattavasti kattavammin. Hankesuunnitelman liitteenä tulee olla tukikirje kohdemaan valtionvarainministeriöltä tai muulta lainanotosta vastaavalta viranomaiselta. Mikäli Suomen ulkoministeriö myöntää tukea hanke-esityksen valmistelemiseksi tulee kohdemaan valtiovarainministeriön kirje toimittaa ennen tuen myöntöä. Hankesuunnitelma mahdollisine liitteineen voidaan toimittaa suoraan sähköpostiosoitteeseen PIF.UM@gov.fi.

Etusivu	<ul style="list-style-type: none"> • Suunnittelun hankkeen nimi • Hankkeen kohdema • Hankkeen osapuolet <ul style="list-style-type: none"> ○ Kohdemaan hankeomistaja ○ Kohdemaan luotonsaaja • Lisäksi, jos tiedossa: <ul style="list-style-type: none"> ○ Suomalainen päävastuullinen toteuttaja ○ Luottosopimuksen järjestävä rahoituslaitos • Hankkeen toimiala • Hankkeen kokonaiskustannus ja PIF-rahoituksen osuus • Hankesuunnitelman jättäjän yhteystiedot ja suunniteltu rooli hankkeessa • Hankesuunnitelman päiväys
Sisällysluettelo	
Yhteenveto (1-2 sivua)	<ul style="list-style-type: none"> • Hankeomistaja ja muut hankkeen toteutukseen liittyvät toimijat • Hankkeen hyödynsaajat ja tavoitteet • Lyhyt kuvaus hankkeesta (investoinnit, liittyvät hankkeet) • Hankkeen toteutuksen kesto • Arvio käytön ja ylläpidon järjestämisestä (ml. kustannukset) • Arvio hankebudjetista (kokonaisbudjetti, PIF –rahoitus)

Kohdemaan hankeomistajan tiedot	<ul style="list-style-type: none"> • Lyhyt kuvaus organisaatiosta • Hankeomistajan kokemus vastaavan tyyppisien tai kokoisien hankkeiden hallinnoimisesta ja toteutuksen seurannasta • Kokemus kansainvälisellä rahoituksella toteutetuista hankkeista • Yhteystiedot
Hankeen tausta	<ul style="list-style-type: none"> • Kuvaus miten investointitarve on syntynyt ja mikä organisaatio on identifioinut investointitarpeen • Kuuluuko hanke johonkin kohdemaan kansalliseen kehitysohjelmaan tai laajempaan investointikokonaisuuteen jota esimerkiksi kehitysrahoituslaitos rahoittaa? • Kuvaus minkä kohdemaan viranomaistahojen priorisointi hankkeelle on olemassa • Minkä kehitystavoitteen toteutumista hanke edistää (YK:n kestävä kehityksen tavoitteet, Suomen kehityspolitiikan tavoitteet) ja miten? • Hankkeen mahdolliset aiemmat vaiheet; • Suunnittelun aiemmat vaiheet • Mahdollinen aiempi hankkeeseen liittyvä toteutus, esimerkiksi jo tehtyjä investointeja, joiden jatkoa hanke on • Hanketta tukevan infrastruktuurin tilanne • Kuvaus hankkeeseen jo liittyvistä sopimuksista, hankinnoista tai rahoituksesta

**Ihmisoikeus-
perustaisuus ja
läpileikkaavat
tavoitteet**

- Keitä ovat hankkeen hyödynsaajat? Kuuluuko hyödynsaajiin haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä? Suunnitellaanko tulostietoa kerättävän iän, sukupuolen ja vammaisuuden mukaan? Mistä muista väestöryhmistä dataa suunnitellaan kerättävän?
- Onko hankkeessa arvioitu sen oletettuja vaikutuksia hankkeen hyödynsaajiin sekä laajemmin ihmisoikeuksien toteutumiseen, sukupuolten tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen ja vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumiseen?
- Onko arvioissa noussut esiin mahdollisia ihmisoikeuksien toteutumiseen, sukupuolten tasa-arvoon, haavoittuvassa asemassa olevien tilanteeseen ja vammaisten henkilöiden oikeuksiin haitallisesti vaikuttavia tekijöitä/riskejä ja miten näihin on vastattu?
- Miten keskeisimmät UM:n noudattamat ihmisoikeusperiaatteet (osallistuminen ja inklusio; syrjimättömyys ja tasa-arvo; tilivelvollisuus ja läpinäkyvyys) otetaan huomioon hankkeen toteutuksessa? Onko hankkeella mahdollisuutta edistää ihmisoikeuksien toteutumista, sukupuolten tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta tai vammaisinklusiota? Miten? Onko hankkeessa toimia, joilla edistetään vammaisille henkilöille esteettömyyttä ja saavutettavuutta?
- Onko hankkeen ympäristö- ja ilmastovaikutukset arvioitu? Miten? Voidaanko mahdolliset haitalliset vaikutukset välttää tai niitä lieventää?
- Onko varmistettu, etteivät ilmastonmuutoksesta tai ympäristön tilan heikkenemisestä johtuvat riskit ja vaikutukset uhkaa hankkeen toteutettavuutta ja kestävyttä?
- Edistääkö hanke vähäpäästöisten, ilmastokestävien sekä ympäristön kannalta kestävien ratkaisujen käyttöönottoa? Miten?

Tulostavoitteet ja Indikaattorit	<ul style="list-style-type: none"> • Hankkeen tavoitteet ja indikaattorit joilla hankkeen toteutusta ja hankkeen tuloksia voidaan seurata • Impact: Tavoiteltu vaikutus vähintään 2 v. hankkeen valmistumisen jälkeen. Kuvaus siitä mikä on hankkeen pitkän aikavälin kehitysvaikutus (esim. parantunut energian saanti edistää kotitalouksien ja yritysten toimintaa, vedenjakelu parantaa kotitalouksien terveydentilaa, sosiaalisektorin palvelut, ympäristön tilan paraneminen) • Outcome: Tavoiteltu välitön tulos hankkeen päättyessä (esim. hankkeen valmistumisen jälkeen tietty määrä ihmisiä saa sähköä, vettä, sosiaalialan palveluita, ympäristöön päätyy vähemmän jätettä) • Impact- ja outcome- indikaattorit on määriteltävä hankkeen tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden seuranta varten. Indikaattoreilla tulee olla baseline-arvot. Seurantatieto tulee mahdollisuuksien mukaan esittää sukupuolen, iän ja vammaisuuden mukaan eriteltynä
Hankkeen tuotokset ja osa-alueet	<ul style="list-style-type: none"> • Kuvaus hankkeen rakenteesta, esim. hankkeen eri osat, mahdolliset alahankkeet jaoteltuna investointeihin, toiminnan kehittämiseen ja henkilökunnan kouluttamiseen • Output: Hankkeen eri osa-alueiden merkittävimmät tuotokset esim. asennetut laitteet, tehdyt rakenteet, koulutetut ihmiset
Hankkeen toteutus	<ul style="list-style-type: none"> • Kuvaus hankkeen toteutuksesta esim. jos hankkeen toteuttaminen on jaettu erilaisiin vaiheisiin • Kuvaus tärkeimmistä aktiviteeteista • Työsuunnitelma (esim. gantt –kaavio)
Institutionaaliset järjestelyt	<ul style="list-style-type: none"> • Kuvaus hankkeen institutionaalisesta järjestelystä, esimerkiksi hankkeen toteutukseen liittyvät organisaatiot ja niiden roolit <ul style="list-style-type: none"> ○ Hankeomistaja ja organisaatio, joka vastaa investoinnin käytöstä ja huollosta. ○ Tärkeimmät hankkeeseen liittyvät viranomaistahot ○ Suomalaiset hankekumppanit, jotka ovat sitoutuneet hankkeeseen. ○ Rahoituslaitokset ja muut rahoittajat ○ Hankkeen seurantaan ja valvontaa liittyvät organisaatiot

Monitorointi ja raportointi	<ul style="list-style-type: none"> • Kuvaus tavasta, jolla hankkeen monitorointi toteutetaan • Kuvaus kuinka hankkeen edistymisestä raportoidaan ja millä aikataululla
Budjetti	<ul style="list-style-type: none"> • Mahdollisimman tarkka kuvaus budjetista, sen eri osa-alueista • Mitkä ovat hankkeen kustannusten jako eri rahoituslähteistä ja mikä on suunnitellun PIF –rahoituksen osuus • Budjetti eriteltynä eri osa-alueisiin ja tuotoksiin sekä ihmisoikeusperustaisuuden ja läpileikkaavien tavoitteiden toteutumisen varmistavat erityistoimet.
Riskit ja niiden minimointi	<ul style="list-style-type: none"> • Arvio hankkeen riskeistä (taloudelliset riskit, sosiaaliset riskit, ihmisoikeusriskit, ympäristölliset riskit, instituti-onaaliset riskit ja tekniset riskit) • Suunnitelma näiden riskien minimoimiseksi.
Liitteinä tulisi olla seuraavat dokumentit	<ul style="list-style-type: none"> • Tukikirje valtiovarainministeriöltä (tai muu luotonotosta vastaava viranomainen, kuten keskuspankki). Kirjeestä tulee käydä ilmi ko. viranomaisen halukkuus ottaa korotettua luottoa PIF-hanketta varten. • Työsuunnitelma, aikataulu • Budjetti • Hankkeen valmistumisen jälkeinen käyttö- ja huoltosuunnitelma • Ympäristö- ja sosiaalivaikutusarviot, ihmisoikeusperustaisuusarviot kohdan 6.1. vaatimusten mukaisesti. • Maankäyttöön liittyvät selvitykset

Liite 5. Kehitysvaikutukset

PIF –hankkeilla tavoitellaan kestäviä kehitysvaikutuksia hankkeiden kohdemaissa. Hankkeiden tulee tukea Agenda 2030:n kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista huomioiden erityisesti Suomen voimassa olevan kehityspoliittisen linjauksen määrittelemät kehityspoliittiset tavoitteet ja painopistealueet.

Kestävä kehityksen tavoitteita on 17 ja niihin sisältyy moninaisia kehitysvaikutuksia¹⁸. PIF hankkeet voivat vaikuttaa niistä jokaiseen:

1. Poistaa köyhyys sen kaikissa muodoissa kaikkialta.
2. Poistaa nälkä, saavuttaa ruokaturva, parantaa ravitsemusta ja edistää kestävää maataloutta.
3. Taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaiken ikäisille.
4. Taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet.
5. Saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia.
6. Varmistaa veden saanti ja kestävä käyttö sekä sanitaatio kaikille.
7. Varmistaa edullinen, luotettava, kestävä ja uudenaikainen energia kaikille.
8. Edistää kaikkia koskevaa kestävää talouskasvua, täyttää ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja.
9. Rakentaa kestävää infrastruktuuria sekä edistää kestävää teollisuutta ja innovaatioita.
10. Vähentää eriarvoisuutta maiden sisällä ja niiden välillä.
11. Taata turvalliset ja kestävät kaupungit sekä asuinyhdyskunnat.
12. Varmistaa kulutus- ja tuotantotapojen kestävyys.
13. Toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan.
14. Säilyttää meret ja merten tarjoamat luonnonvarat sekä edistää niiden kestävä käyttöä.
15. Suojella ekosysteemejä, palauttaa niitä ennalleen ja edistää niiden kestävä käyttöä; edistää metsien kestävä käyttöä; taistella aavikoitumista vastaan; pysäyttää maaperän köyhtyminen ja luonnon monimuotoisuuden häviäminen.
16. Edistää rauhanomaisia yhteiskuntia ja taata kaikille pääsy oikeuspalveluiden pariin; rakentaa tehokkaita ja vastuullisia instituutioita kaikilla tasoilla.
17. Tukea vahvemmin kestävä kehityksen toimeenpanoa ja globaalia kumppanuutta.

¹⁸ Kestävä kehityksen tavoitteista lisää YK:n kotisivuilla: <https://sdgs.un.org/goals>

PIF -hankkeet voivat tukea käytännössä mitä tahansa kestäväen kehityksen tavoitetta. Hankevalmistelijoiden on tärkeää määrittää hankkeen kannalta olennaisin tai olennaisimmat SDG-tavoitteet, joiden toteutumiseen investoinnilla voidaan aidosti vaikuttaa. Hankkeen toiminnot on tärkeää suunnitella niin, että ne syntyvien tuotosten ja tulosten kautta johtavat näihin kehitysvaikutuksiin. Hankehakemuksessa tulee myös perustella, miten näitä kehitysvaikutuksia seurataan ja mitataan.

PIF-rahoitusta saavien hankkeiden aiottu kehitysvaikutukset ja niiden toteutumisen seuranta on määriteltävä hankedokumentaatioissa **tulosohjauksen** (*Results Based Management, RBM*) yleisten periaatteiden mukaisesti¹⁹. Tämä edellyttää, että hankedokumentaatioissa on kuvattu:

- **Hankkeen tulostavoitteet:** Hankkeen aikana syntyvien tuotosten (*output*; hyödykkeet, palvelut, pääoma) lisäksi on määriteltävä välittömät tulostavoitteet (*outcome*) hankkeen päättyessä sekä pitkän aikavälin tulostavoitteet (*impact*) vähintään kaksi vuotta hankkeen päättymisen jälkeen. Välitön ja pitkän aikavälin tulostavoite kuvaavat hankkeen aiottuja kehitysvaikutuksia sen hyödynsaajille. Tulostavoitteilla on oltava mittarit (*indicators*) sekä määritellyt tavoitetasot ja siihen liittyvä lähtötilannetieto (*baseline*), jotka esitetään hankesuunnitelmalle liitettävässä tuloskehikossa.
- **Seuranta- ja arviointijärjestelmä** (*Monitoring and Evaluation System*). Hankkeen tulostavoitteiden, eli kehitysvaikutusten, toteutumista on pystyttävä seuraamaan ja arvioimaan. Siksi hankedokumentaatioissa on kuvattava hankkeen seuranta- ja arviointijärjestelmä, eli kuvaus siitä miten hanke tuottaa tietoa tulostavoitteiden edistymisestä.

Kehitysvaikutuksia arvioidessa keskeistä on myös hankkeen yhteensopivuus kohdemaan kansallisten kehityssuunnitelmien kanssa. Tämä on tärkeä tekijä arvioidessa kohdemaan viranomaisten sitoutuneisuutta hankkeeseen ja hankkeen laajempia vaikutuksia osana yhteiskunnallista kehitystä. Joillakin mailla on monivuotisia kehityssuunnitelmia kansallisella tasolla. Myös eri sektoreista vastaavilla ministeriöillä ja viranomaisilla on usein omat suunnitelmat hallinnonalalleen. Relevantteja suunnitelmia voivat myös olla maan ilmastositoumukset (esim. Nationally Determined

¹⁹ Esimerkki näistä periaatteista julkaisussa: Results Based Management in Finland's Development Cooperation – Concepts and Guiding Principles, UM (2015). https://um.fi/documents/35732/48132/results_based_management_rbm_in_finland_s_development_cooperation

Contributions, NDC)²⁰. Hyvä hanke on linjassa julkishallinnon linjausten kanssa sen eri tasoilla sekä temaattisesti että alueellisesti.

Suomen kehitys yhteistyö perustuu ihmisoikeuksien toteutumisen edistämiseen²¹. Suomen kehitys yhteistyö perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja sen tavoitteena on edistää ihmisoikeuksien toteutumista. Siten on tärkeää, että PIF-hankkeen tulostavoitteet vastaavat ihmisten tarpeisiin ja edistävät heidän oikeuksiensa toteutumista sekä vahvistavat valtioiden kykyä toimeenpanna niiden omia ihmisoikeusvelvoitteita. Ihmisoikeuksien tulee olla myös osa laajempaa hankkeen vaikutus- ja riskiarviota, jotta varmistetaan, ettei hankkeella ole kielteisiä vaikutuksia kohdemaan väestön ihmisoikeuksien toteutumiseen.

Hankkeen kehitystulosten on myös oltava kestäviä:

- Hankkeen on oltava taloudellisesti kestävä, eli asiakkaalla on oltava ylläpitoon ja huoltoon riittävät taloudelliset resurssit.
- Käytetyn teknologian on oltava kohdemaan olosuhteisiin soveltuva.
- Hankkeen asiakkaan kohdemaassa on instituutiona kyettävä vastaamaan hankkeen toteutuksesta ja hyödyntämisestä toteutuksen jälkeen.
- Hankkeen on oltava linjassa kohdemaan lainsäädännön kanssa ja kunnioitettava kansainvälistä ihmisoikeusnormistoa tapauksissa, joissa kansallinen lainsäädäntö ei ole riittävä takaamaan sellaista kansainvälisen ihmisoikeusnormiston mukaista suojaa, johon kohdema on itse sitoutunut.
- Hankkeen tulee sopia sosiaaliseen ympäristöön siten, että se hyväksytään laajasti ympäröivän yhteiskunnan eri sidosryhmissä. Hankkeen tulee edistää toimintaympäristön tasa-arvoisuutta ja yhdenvertaisuutta, eikä se saa vahvistaa olemassa olevaa epätasa-arvoa tai syrjintää. Hankkeissa tulee kiinnittää erityistä huomioita naisten ja tyttöjen sekä vammaisten henkilöiden asemaan ja oikeuksiin.
- Hankkeen on oltava ilmaston ja ympäristön kannalta kestävä.
- Hankkeen ympäristö- ja sosiaalisia vaikutuksia tulee arvioida OECD:n vientiluottoja koskevien periaatteiden mukaisesti.
- Hankkeen tulee edistää ilmastokestävää ja vähäpäästöistä kehitystä.
- Hankkeen tulisi valmistuttuaan hyödyntää energian lähteenään uusiutuvaa energiaa, jos sellaista on paikallisesti saatavilla.

²⁰ <https://www4.unfccc.int/sites/NDCStaging/Pages/All.aspx>

²¹ Human Rights Based Approach in Finland's Development Cooperation, Guidance note, 2015

On myös tärkeää, että PIF –hankkeissa kasvatetaan kohdemaan kansallista osaamista ja kapasiteettia. Hankkeen toteutuksessa tulee hyödyntää kohdemaan jo olemassa olevaa osaamista, mikä vahvistaa rahoitetun investoinnin huoltoa, ylläpitoa ja omistajuutta. Toteutuksen aikana osaamista välitetään kohdemaan hankeomistajalle erityisesti investoinnin käyttöön, ylläpitoon ja huoltoon liittyen.

Hankedokumentaatiossa on kuvattava, miten yllä mainitut laadulliset tekijät on huomioitu hankkeen suunnittelussa.

